

Вакулович Ю.А.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня
«молодший бакалавр» зі спеціальності 101 «Екологія»
Мельник-Шамрай В.В.,
к.с.-г.н., доцент кафедри екології
Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ОЛЕВСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Для забезпечення життєдіяльності суспільство все отримує з природи: воду, повітря, сировину та матеріали для промисловості. Людина та природа знаходяться в постійній взаємодії. Внаслідок такої взаємодії довкілля зазнає постійних змін, такі зміни зазвичай не в кращу сторону, тому збереження довкілля і розумна охорона природи – одне з найголовніших завдань, що стоїть перед суспільством, особливо в сучасних умовах. Найбільш дієвим способом охорони природи є створення природоохоронних територій. Природоохоронна територія – територія, яка охороняється через своє екологічне, культурне або подібне значення. Головне завдання таких територій це збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу довкілля.

На території Житомирської області, станом на 01.01.2021 р., нараховується 242 об'єкти, з них: 20 мають загальнодержавне значення, а 222 – місцеве [1]. Мережа природно-заповідного фонду області представлена шістьма категоріями, серед них: природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, дендрологічні парки, парки пам'ятки садово-паркового мистецтва та ботанічний сад. Показник заповідності для Житомирської області становить 4,63 %. Природно-заповідні території та об'єкти в Житомирській області розміщуються нерівномірно. Так, найбільша їх кількість розташовується в Олевському, Овруцькому та Новоград-Волинському районах (від 25 до 34 шт.), а найменша в Баранівському, Бердичівському, Любарському, Народицькому, Попільнянському, Пулинському, Черняхівському та Чуднівському (до 5 шт.)

Для Олевського району Житомирської області характерна найбільша кількість території та об'єктів природно-заповідного фонду, їх тут нараховується 34 шт., які представлені наступними категоріями: природний заповідник, заказники та пам'ятка природи. Розглянемо більш детально кожен з цих категорій.

Поліський природний заповідник – це об'єкт загальнодержавного значення [2]. Розташований даний заповідник в Олевському та Овруцькому районах Житомирської області. Створений з метою збереження типових природних комплексів Полісся, охорони реліктових та ендемічних рослин і тварин та відтворення і збагачення природних лісів Полісся. В межах заповідника постійно здійснюються моніторингові дослідження, де проводять різні гідрологічні дослідження, вивчають поведінку хижих птахів та ссавців, а також приділяють велику увагу бореальним рослинним угруповання – лісовим та болотним.

Найбільше представництво мають заказники різних типів, їх нараховується 32 шт (рис. 1).

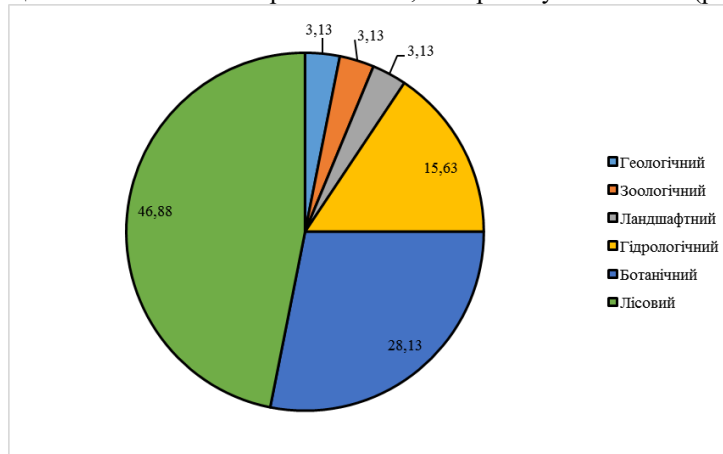

Рис. 1. Розподіл заказників за типами в Олевському районі Житомирської області, %

Лісові заказники є найбільш поширеними, які створювалися з метою збереження типових поліських, бореальних, переважно борових ландшафтів з сосновими лісами на піщаних пагорбах та мезотрофними й оліготрофними болотами, для збереження залишків Юрівського корабельного гаю, для збереження в природному стані цінних вікових деревостанів дуба, сосни і берези та інших видів цінних деревних порід. Лісові заказники мають наступні назви: Поясківський, Баньки, Білокоровицький, Верхова ділянка, Жубровицький, Микитче, Олевський, Путівець, Стовпинський, Тересини, Харкові круги, Чорний бусел, Микитче, Сушанський, Урочище Гала. Наступний тип заказників, що має достатню представленість це ботанічні: Вереси, Ветьва, Густі острови, Діброва, Замисловицький, Лиса гора, Прадуниха, Циганка, Ігорів Бід. Отримали статус природно-заповідних територій та об'єктів з метою збереження забезпечення охорони рідкісних та ендемічних видів, фрагменти різних фітоценозів. Гідрологічні заказники представлені наступними назвами: Зимник, Корч, Речиця, Страхів, Урочище Хилятин. Створення даних заказників відбувалося з метою охорони частини типового для Житомирського Полісся лісового масиву з численними заболоченими ділянками і каналам.

Зоологічний заказник представлений «Берльоне», який створений для збереження біологічного різноманіття тваринного світу. Ландшафтний заказник «Плотниця» – це комплекс сфагнового болота і прилеглих заболочених лісів. В даному заказнику виявленні рідкісні пухівково-сфагнові та багново-сфагнові угруповання.

Найбільш відомим та популярним в Олевському районі є геологічний заказник «Камінне село» [3]. Являє собою скупчення великих валунів. Існує декілька гіпотез щодо створення даного заказника: перша гіпотеза стверджує, що валуни були принесені льодовиком, а друга, що це залишки підніжжя древніх повністю зниклих гір, оголені льодовиком від ґрунтових нашарувань. Проте, ці дві гіпотези малоімовірні, більш за все, що ці валуни – звичайні денудаційні останці. З «Кам'яним селом» пов'язані численні легенди та повір'я місцевих жителів. В одній з легенд розповідається, що це село раніш було заможним і його відвідав Бог в образі жебрака, і попросив у багатого пана хліба, а той відмовив. Коли жебрак вийшов із села і обернувся щоб глянути на нього, воно в мить скам'яніло. Ще одна легенда розповідає, що на цьому місці відбувалася боротьба Бога з темними силами. Господь Бог отримав перемогу над темними силами, а на одному з каменів лишився слід його ступні. Зараз це місце є найбільш відвідуваним, даний камінь називається «слідом Бога» (рис. 2)

Рис. 2. Геологічний заказник «Кам'яне село» («камінь із ступнею Бога»)

Пам'ятка природи представлена геологічним типом «Відслонення білокоровицьких кварцитів» [4] – створено для збереження відслонення унікальних середньо- і дрібнозернистих кварцитів світлого рожевувато-сірого кольору, які відносяться до білокоровицької свити метаморфічних осадових порід нижнього протерозою. Відслонення розташоване в уступі заввишки 3 м.

Показник заповідності в Олевському районі Житомирської області становить 15,4 %, що наближається до значень даного показника у країнах Європейського Союзу, де він становить понад 18 %. Проте, для забезпечення сталого розвитку області необхідно порушувати питання створення, відновлення та збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду та залучати до вирішення цього питання органи місцевої влади.

Список використаної літератури

1. Мельник В.В. Аналіз природно-заповідного фонду України та Житомирської області. Екологічні науки : науково-практичний журнал. К. : Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 2(35). С. 125–131.
2. Поліський природний заповідник. Веб-сайт. URL: <https://ukrainaincognita.com/ubort-2/poliskiyi-prugodnyi-zapovidnyk> (дата звернення: 03.11.2021).
3. Кам'яне село. Веб-сайт. URL: <https://tamtour.com.ua/3073> (дата звернення: 03.11.2021).

Відслонення білокоровицьких кварцитів/ Веб-сайт. URL: <https://uk.xn----7sbiewaowdbfdjyt.pp.ua/2315875/1/vidslonennya-bilokorovitskikh-kvartsitiv.html> (дата звернення: 03.11.2021).